ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—2947

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ—22—ՅՈՒԼԻՍ—1881

Ն. Տ.—3—ՕԳՈՍՏՈՍ—1881

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 7 Մէճ.
» » Գաւառաց » 9 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 4 »
» » Գաւառաց » 5 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 Լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

20 Փարայ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

20 Փարայ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, ի Պոլիս Պահչէ-Գաբու Ճէլալ պէյ խան Թիւ 31 Մասիսի գրասենեակը։

Ճանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զտպուած նամակ, յօդուած, եւ եւ չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրական լուրեր. — Խառն լուրեր. — Ազգային լուրեր. — Քաղաքական. — Ռուսաթիական խօսակցութիւն. — Առողջաբանական. — Բժշկական նամականի. — Գաւառական իշխանութիւնք և Հայազգիք. — Ունտրական. — Դրամական. — Ծանուցում։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 22 ՅՈՒԼԻՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Լոնտրա 2 օգոստ.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Լորտ Չըրչիլ յայտնեց թէ վերջին Կապոյտ-Տետրակին հրատարակման պատճառաւ, Տրիպոլսոյ խնդրոյն վրայ ընելիք առաջարկն ետ կ'առնու։

Բեդրսպուրկէն հեռանալը կը հեռագրեն Սթանապոսի.

Մոսկուայի մէջ Ռչեչականաց մէկ դաւադրութիւնն երեւան ելնելուն պատճառաւ՝ Զարն և կայսերական ընտանիքը գիշերայն մեկնեցան Մոսկուայէն՝ առանց որ երթալնին յայտնելու։

Լոնտրա 2 օգոստ.

Կ. Պոլսոյ Անգլիական դեսպանատան առաջին քարտուղար Պ. Բլընքէթ՝ փարիզի Անգլիական դեսպանատան առաջին քարտուղար անուանեցաւ։

Թունուզ 2 օգոստ.

Նոր ապստամբութիւնք կը ծանուցուին Թունուզի և Խայրուանի շրջակաները։

Բեդրսպուրկ 2 օգոստ.

Զարն այսօր Նիժնի-Նովկորոտ հասաւ. ժողովուրդը եռանդագին ընդունելութիւն մ'ըրաւ։

Աթէնք 2 օգոստ.

Յունաստանի թողուած երկրին Արթայի բաժնին մէջ դժուարութիւնք ծագեցան ընդ. մէջ հողատէրաց և հողագործաց, որովհետև այս վերջիններն չեն ուզեր հողատէրաց յանձնել հնգ'ոց այն մասն' որում նոքա իրաւունք ունին վարձակալութեան պայմանագրոց համեմատ։ Այս իրիկուան Էֆնիքոն թերթն կը ծանուցանէ թէ Արքունի պատուիրակին հրաման տրուած է խաղաղական ամէն միջոցներ ի գործ դնել այդ դժուարութեանց յաղթելու համար։ Բայց եթէ հողատէրք յամառին, պատուիրակն ի հարկին զինուորական իշխանութեանց օգնութիւնը պիտի խնդրէ, որպէս զի կալւոյն արմտիք վերցնելու թոյլ չտան, մինչև որ հողատէրք յանձնուին հնգոց որոշեալ մասերը։

Լոնտրա 3 օգոստ.

Իռլանտիոյ Հողային Օրինաց ծրագիրն երեկ իրիկուն երկրորդ անգամ կարդացուեցաւ Լորտերու ժողովին մէջ։ Քուէարկութիւն չեղաւ, (այսինքն մեծ ընդդիմութիւն տեղի չունեցաւ)։

Լիվրփուլի Քօսմոպօլիտական պաշտօնարանն օդն հանելու փորձին մասնակցած երկու անձինք երեկ իրիկուն յանցաւոր դատուեցան, և մին ցկեանս իսկ միւսը 15 տարի չղթայակապ աշխատութեան դատապարտեցան։

Յուլիս 30ին շաբաթ օրն Էյուպ խան Քանտահար մտաւ յաղթանակաւ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտուան լրոյ նայելով, Յունաստանի դեսպանն իմացուցեր է Բ. Դրան թէ իր կառավարութիւնը տեսնելով որ Բամազանի օրերուն մէջ Օսմ. զօրաց ետ քաշուիլը բնական դժուարութեանց կը հանդիպի, հաւանութիւն կուտայ 15 օր յետաձգման, այն պայմանաւ որ Թուրք կառավարութիւնն ալ խոստանայ ուրիշ արգելք չհանել, և յանձնուած տեղերու պարպումը վերջացնել սկսած 2/14ին։

—Վաղըէթ իր այս աւուր քաղաքական համառօտ տեսութիւնն ալ բարենորոգմանց խնդրոյն կը նուիրէ, և նոյս գործադրութիւնը միակ միջոց կը համարի օտար միջամտութեանց առաջքն առնլու։

—Ելեւմտից նախարարը կ'աշխատի Բամազանի առթիւ ամսական մը բաշխել տէրութեան բոլոր պաշտօնատարաց. — Այսօր մայիսի ամսականք պիտի տրուի եղեր կրթական նախարարութեան պաշտօնատարաց։

—Վաղըէթ կը ծանուցանէ թէ պատերազմական Նախարարութիւնն ի մօտոյ մի քանի սպայներ պիտի ղրկէ Խոթուրի կողմը, «որպէս զի Թուրքոյ-Պարսկական սահմանագլխոյն այդ մասը գծեն վերջնականապէս»։

Մեք կը կարծեմք, սակայն թէ այս սպայք ուրիշ պաշտօն կատարելու պիտի երթան։

—Վաղըէթ «առոյգ աղբիւրներէ» կ'իմանայ թէ այս օրերս Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջև բարեկամութիւնք շատ մտերմական են։

—Վերջին ուրբաթ և շաբաթ աւուրց փոթորիկներուն ժամանակ բազմաթիւ առագաստանաւեր Վօսփորի բերանը ցամաք իյնալով խորտակեցան։

Նաւաբեկելոց օգնութեան հասնելու պաշտօն ունեցող պահապան խմբակը դիւցազնական ջանքեր ընելով 27 նաւաբեկեալ ազատեց, իսկ 13 հոգի չկրցին ազատիլ։

—Սելանիկէն լուր կուտան թէ այլ և այլ հրոսախումբէ եօթանասուն աւազակք անձնատուր եղեր են զինուորական իշխանութեանց։

Նոյն քաղաքէն լուր կուտան նաև թէ Սիրոզի գաւառակին տասանորդի տրոց մէջ 10.000 լիրայի գողութիւն մ'երեւան ելեր է։

—Երբեմն Պաղտատի առեւտրական դատարանին նախագահ Գասըմ փաշա Կ. Պոլիս կուգայ ընդ հսկողութեամբ, երբեմն Պասրայի կառավարիչ Նասըր փաշայի ամբաստանութեան վրայ թէ Մինթեֆիգներն Օսմ. կառավարութեան դէմ գրգռած է։ Գասըմ փաշայի դէմ ուրիշ ամբաստանութիւն մ'ալ կայ թէ իր սպիտակամորթ աղախինն սպանած է։ Գասըմ փաշա դատաստանի պէտի ենթարկի Մինթեֆիգներուն ապստամբութեան առթիւ, և այս դատը վերջանալէ յետոյ, ուրիշ երկու դատեր ալ կ'սպասուին, զի Նասըր փաշա 5,000 ոսկի կը պահանջէ Գասըմ փաշայէն, և սա ալ 12,500 ոսկի կը պահանջէ իր ամբաստանողէն։ Աղախնոյն գործն ալ առանձին դատի մը նիւթ պիտի լինի, եթէ քննութիւնք վերջանան։

—Լոնտրայէն հետևեալը կը գրեն Վիեննայի Քօրէսփօնտանս Բոլիթիք լրագրին.

«Արժանահաւատ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ Պ. Կլատսթօն՝ մեծ յոգնութիւն զգացած լինելով, խորհրդարանական ներկայ շրջանին վերջը Լորտութիւն պիտի ընդունի։ Թէև հասարակային գործերէ քաշուելու դիտաւորութիւն չունի, բայց իր կենաց ասպարիզին վերջին օրերը լորտերուն ժողովին հանդարտ մթնոլորտին մէջ անցունել կուզէ։

«Այս որոշման շարժառիթ եղած են՝ ոչ միայն իր ծեր հասակին բնական խոնջութիւնն և Իրլանտայի մէջ կրած անյաջողութիւնն, այլ և ժամանակէ մ'ի վեր զգալը թէ արմատականք իրմէ շատ արագ կը քալեն, և այս անգամ պաշտօնի անցնելէն ի վեր նոյս աշխարհավարութեան վրայ իր ըրած փորձը մեծ փոփոխութիւն բերած է իր կարծեաց։

«Առաջին նախարարին Լորտերու ժողովին յանդամակցութիւն բարձրանալը հաւանականաբար Անգլիոյ նախարարութեան կատարեալ վերակազմութիւն պիտի բերէ։

«Պ. Պրայթ, որոյ առողջութիւնը լաւ վիճակի մէջ չէ, գուցէ պիտի քաշուի կ'ըսեն, և նորա տեղը պիտի անցնի Սըր Չ. Տիլք, որոյ Պ. Կամպէթթայի հետ մտերմութիւնը բաւական դժգոհութիւն պատճառած է արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ։

«Վերակազմելի Նախարարութեան մէջ Պ. Կոշէնի համար ալ տեղ մը գտնել պէտք պիտի լինի, վասն զի Պ. Կոշէն դիւանագէտի և պետական մարդու մեծ համբաւ ընտրեալ Կ. Պոլսոյ դեսպանութեան մէջ ձեռք բերած յաջողութեամբ։

«Վերջապէս վերակազմելի Նախարարութեան մէջ տիրող գոյնը չափաւոր ազատական պիտի լինի. և այն ժամանակ Պ. Չամպէրլէյն, որ միակ արմատական նախարար կը մնայ, կրնայ իւր հրաժարականը ղրկել Պ. Կլատսթօնի, որ առանց շատ ցաւելու կ'ընդունի զայն»։

— Երկու մարդ, ձեռուընին մէկ մէկ ատրճանակ, ուրբաթ օրը Բէրայի մեծ փողոցին վրայ Թրիքոթեօզի վաճառատունը մտան և իրենց ուղղեալ նամակ մը պահանջեցին, որ իբր թէ սխալմամբ յիշեալ վաճառատան տիրոջն յանձնուած էր։

Վաճառատան գործակալներէն մին հասկնալով այս մարդոց միտքը, մէկէն ցատկեց անոնց միոյն վրայ և զէնքը ձեռքէն կորզեց, նոյն միջոցին քանի մ'անցորդք ալ միւսին վրայ յարձակելով զայն բռնեցին, և անմիջապէս ոստիկանութեան զինուորներ կոչելով՝ նոցա ձեռքն յանձնեցին երկու չարագործները։

— Թաթավլա բնակեալ պատուաւոր Յոյն ընտանիքէ երիտասարդ մը, ժամանակէ մ'ի վեր խելքը կորուսանելով, կիրակի օրը տունէն հրացան մ'առաւ և Թաթավլայի աղբիւրին հրապարակը [illegible] մը վրայ ուղղեց հրացանն և կրակ ըրաւ. Սպային մէկէն երեսի վրայ պառկելով գնտակը վրայէն անցաւ և գնաց ջեկեր մը վիրաւորեց ուսէն. Երկրորդ գնտակ մ'ալ անցորդի մ'ոտքը վիրաւորեց։

Սոյն հրազինական պայթմանց ձայնը լսելով ոստիկանութեան զինուորք՝ այն կողմը դիմեցին, և ուզեցին հրազէնով զարնել սպաննել երիտասարդը, բայց թաղին բնակիչներէն ոմանք հասկցուցին նոցա թէ երիտասարդը խելագար էր. հետևաբար ոստիկանութեան զինուորք նորա ետևէն իյնալով՝ բռնեցին կապեցին և հիւանդանոց տարին։

— Եգիպտոսի ելմտացուցին մէջ 1880ի համար ելամուտին կողմը 1,065,000 լիրայի գումար մը աւելցած է, յորմէ 546,763 լիրա կառավարութեան հրամանին տակ դրուած է հասարակաց օգտակար շինութիւններ ընելու համար, և մնացեալ մասը պիտի գործածուի ընդհանուր պարտուց հատուցման։

—Բժշկական մանրախոյզ քննութեամբ հաստատուած է որ շատ մը տեղերէ, մանաւանդ փոքր Ասիոյէն և Վանայ կողմէն եկած այծի մազին կամ թիֆթիկին մէջ երբեմն կը գտնուին խոշորացոյցով հազիւ տեսանելի մանր որդեր, որք այդ թիֆթիկը մաքրելու պաշտօն ունեցող անձանց մորթին մէջ կը մտնեն, և մահ կը պատճառեն ընդհանրապէս։ Քննութիւնք կը շարունակուին, և զանազան բժիշկներ հրատարակութիւններ կ'ընեն այս նիւթիս վրայ։

— Յուլիս 3/15ին սոսկալի փոթորիկ մը զարկաւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգին երկու գիւղերըն, և մէկ քանի վայրկենի մէջ կործանեց իբր 100 շէնք, սպաննեց 4 մարդ և վիրաւորեց ուրիշ շատեր. Քանի մը շէնքեր շանթէ զարնուելով բռնկեցան, և ահաւոր հովը մինչև մէկ միոն տեղ քշեց տարաւ ինչ որ գտաւ իր առջև։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, Հայ-կաթոլիկ հասարակութեան Նորընտիր Պատրիարք-կաթողիկոս Գերերջ. Ազարեան Սրբազան հինգ Գեր. Եպիսկոպոսաց և Պատրիարքարանի Քարտուղար Պէկեան Առաքել էֆէնտիի հետ մեր Ազգային Պատրիարքարանը գնաց ի Գումգաբու, յայցելութիւն Ս. Պատրիարք Հօր, որ ընդունեց զՆ. Սրբազնութիւն Պատրիարքարանի մեծ սրահին մէջ։ Ամեն. Ներսէս Սրբազան շնորհաւորեց Հայ-կաթոլիկ հասարակութեան նոր գլուխն, յայտնելով թէ ինք ի վաղուց կը ճանչէր Ն. Սրբազնութեան բարձր արժանիքն, ազգասիրութիւնն և անձնուիրութիւնն։ Ըսաւ թէ ինք ուրախ էր որ ազգին բարւոյն համար աշխատելու մասին այսուհետև Ազարեան Սրբազանի պէս գործակից մը պիտի ունենար. զի, ըսաւ, ամեն հոգևոր գլուխներու պարտքն է ազգին տեւական ճշմարիտ շահերուն և եթ աշխատիլ, քանի որ Պատրիարքները պիտի անցնին, բայց Ազգը պիտի մնայ միշտ։ Ս. Պատրիարք Հայրն յարեց որ թէև Գերերջ. Ազարեան Սրբազան թուով փոքր հասարակութեան մը գլուխը լինի, սակայն կը ներկայացնէ այնպիսի կրօն մը, որ Եւրոպական մեծամեծ տէրութիւններ պաշտպան ունի։ Այսպիսի դիրքի մը մէջ, Ս. Պատրիարք Հայրն իրաւամբ յոյս յայտնեց թէ Ազարեան Սրբազան մեծ դիւրութիւններ և առիթներ պիտի ունենար ի հարկին իր ազգասիրութեան գործնական փորձերը տալու։ Գերերջ. Ազարեան Սրբազան գեղեցիկ խօսքերով [illegible] շնորհակալութեանց. խոստացաւ այնպէս վարուիլ, և միանգամայն յոյս յայտնեց թէ Վեհ. Սուլթանին բարի տրամադրութիւններն այնքան լաւ տպաւորութիւն ըրած էին իր վրայ, որ ինք կը յուսար թէ ազգին օրինաւոր փափաքներն ի մօտոյ պիտի կատարուին կայսերական կառավարութեան յօժար կամօք։ Այս պաշտօնական խօսքերու փոխանակութենէն յետոյ, սովորական պատիւներն եղան, և տեսակցութիւնը ժամու մը չափ տևեց շատ սիրալիր կերպով։

Կը լսեմք թէ Ս. Պատրիարք Հայրն յառաջիկայ շաբթու մէջ փոխադարձ այցելութեան պիտի երթայ։

—

Ինչպէս կանխաւ ծանուցուած էր լրագրոյս մէջ, կիրակի օրը նախկին Հակահասունեան կուսակցութեան ընդհանուր ժողովը գումարեցաւ Ս. Յովհան Ոսկեբերան եկեղեցւոյն մէջ։ Խորհրդածութեան նիւթն այս էր որ Հայ-կաթոլիկ հասարակութեան համար Պատրիարքի մ'անուանումէն յետոյ, որոյ առկայն ընտրութեան եղանակին դէմ բողոք բարձած էր, «Հակահասունեան» կամ «Ազգային իրաւանց պաշտպան» կուսակցութիւնը, պէ՞տք էր ընդունիլ կատարուած իրողութիւնը, թէ միշտ առանձին մարմին մը կազմել։ Վարչական ժողովը, միայն մէկ անդամի բացառութեամբ, խորհուրդ կուտար չճանչել նոր Պատրիարքին իշխանութիւնն, և ազգապետի մ'անուանումը խնդրել Բ. Դռնէն։ Բէքմէզեան կոմիտաս էֆ., Էնֆիէճեան Գրիգոր վարդապետ, Տիւզեան Միհրան պէյ, Կէօչէեան Յակոբ էֆ. և ուրիշներ խօսելէ յետոյ, ժողովն որոշեց թէ Պատրիարք Ազարեան Սրբազանի իրաւասութեան ներքև մտնել անհնար էր, և վարչական ժողովին յանձնեց, հասարակութենէն պէտք եղածին չափ անձանց խորհրդակցութեամբ՝ լաւ քննել և որոշել թէ պէ՞տք էր գոհ լինիլ արդի վարչութեամբ միայն, թէ ոչ՝ զատ գլխի մ'անուանումը խնդրել կառավարութենէն։

—

Նեդոկիոյ Առաջնորդ Գեր. Վահան վարդապետ ընդարձակ հերքում մը ղրկած է մեզ ընդդէմ այն ամբաստանութեանց զորս կը պարունակէր Նեդոկիայէն լրագրոյս գրուած վերջին նամակը։ Վաղը կամ միւս օր կը հրատարակեմք Գեր. Վահան վարդապետի նամակը։

—

Բանիբուն ազգասէր մը, որ Հայաստանի կողմերը կը շրջի կրթական պաշտօնով, սա տողերը կը գրէ մեզ Բաղէշէն Մայիս 21 թուով։

«Տեղական իշխանութեանց ամեն կողմ Հայոց նկատմամբ բռնած անվստահելի ընթացքն անտանելի եղած է, և հետզհետէ՝ դժբաղդաբար՝ երկու բնակակից ազգաց մէջ ցրտութիւնը կ'աճի. իրաց այս վիճակը կրնայ ծանր հետևանքներ ունենալ։

"Այս անգամ ի Սղերդ և ի շրջակայս ըրած ուղեւորութիւնս տխուր տպաւորութիւններ ըրաւ իմ վրայ. Ամբողջ հայաբնակ գաւառներ զուրկ իրենց մայրենի լեզուէն, Քրդերէն և Արաբերէն կը խօսին. Ապէտին փաշայի դիւցազունք ալ ազատապէս կը շրջին։

«Հակառակ մեր կարծեաց, հոծ բազմութիւն մ'ունի ազգն այս կողմեր, (Սղերդ, Ըրտուան, Սասուն, եւ.) բայց կրթական վիճակը խիստ տխուր է. փափաքնին գովելի է սակայն. Սղերդ փառաւոր փորձը տուաւ ասոր»։

—

«Փորձ» ամսագրի այս տարւայ յունիս-յուլիս ամիսների տետրակները մի գրքով հրատարակվեցան։ Գիրը յայտնում է որ կրելով ամսագրի հրատարակման չորս ու կէս տարւայ ընթացքում 14,000 րուբլի վնաս, նա այլ ևս անկարող է շարունակել հրատարակութիւնը։ Բայց հրատարակութեան իրաւունքը դարձեալ պահելու համար «Փորձի» խմբագրութիւնը կը հրատարակի այսուհետև մի մի համար տարւայ մէջ։ Խմբագրութիւնը առաջարկում է հասարակութեանը օգնութիւն հասցնել «Փորձի» հրատարակման, եթէ հասարակութիւնը կարծում է որ այդ ամսագիրը իր գոյութեամբ նպաստում է հայերի մտաւոր վերածնման գործին։ «Փորձի» բաժանորդները, եթէ ցանկանան կարող են յետ ստանալ կէս տարւայ բաժանորդութեան գինը, 5 րուբլի։

(Մշ.)

—

Ս. Էջմիածնի Սինոդը հրատարակել է Кавказъ և «Մեղու Հայաստանի» լրագիրներում մի պաշտօնական հերքում վեհափառ կաթողիկոսի հիւանդութեան մասին։ Այդ հերքման լուրը հրատարակելով ռուս Тифлисскій Вѣстникъ լրագիրը աւելացընում է թէ շատ ուրախ է որ վեհափառը առողջ է, բայց զարմանում է կաթողիկոսի առողջական դրութեան վրա հակասական լուրերի մասին։ Մի կողմից պաշտօնական տեղեկութիւն է հրատարակում Սինոդը որ վեհափառը առողջ է, իսկ միւս կողմից այն ամեն անձինքներից, որոնք վերջին ժամանակներ գնում են Էջմիածին, ոչ ոքին չեն թոյլ տալիս ներկայանալ կաթողիկոսին, պատճառ բերելով թէ նա տկար է։

(Նոյն.)

—

. . . Խմբագիր,

Կեսարիոյ Թալաս գիւղէն Խանլըեան Ցարութիւն անուն անձն, որ ասկէ եօթն տարի առաջ իր գիւղին մէջ ամուսնանալով տարի մը միայն իր ամուսնոյն հետ ապրելէն յետոյ մայրաքաղաքս եկած էր, Պոլսոյ մէջ երեք տարի պանդխտելէն վերջը անյայտ եղած է։ Ուստի ներկայիւս կը խնդրուի յիշեալ անձին վրայ տեղեկութիւն ունեցող ազգայիններէն որ մեռած նորա ուր, ողջ կամ մեռեալ լինիլն Պատրիարքարանիս իմացնել։

Պատր. Փոխանորդ
ԳԷՈՐԳ Ծ. ՎԱՐԴ.
ՌՈՒՍՃՈՒՔԼԵԱՆ

21 Յուլիս 1881
ի Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պոլիս

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՅՔ ԵՒ ՔՈՒՐԴՔ

ԽՆԴԻՐ
ՔՐԴԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ըստ ամենայն հաւանականութեան, Պարսկաստանի Քուրդաց Օսմանեան հողը գաղթելու փափաքը լուրջ խնդրոյ մը կերպարանք պիտի առնու ի մօտոյ։ Լէվէնթ Հէրըլտ իւր երէկուան թըւով հետևեալ կարևոր յօդուածն հրատարակած է այս նկատմամբ․

«Պարսիկ Քուրդաց խմբովին Օսմանեան հողը գաղթելու փափաքը կը ցուցնէ թէ անոնք կը հասկնան որ աւելի օգտաւէտ է Սուլթանին քան թէ Շահին իշխանութեան ներքև ապրիլ, և Դուռն ալ ասկից դժգոհ լինելու պատճառ մը չունի։ Պարսիկ Քուրդք կը մտածեն թէ Թուրքիոյ մէջ աւելի աղէկ պիտի ապրին քան թէ Պարսկաստանի մէջ, և որովհետև Օսմ. հողին վըրայ բաւական տեղ կայ իրենց համար, գաղթելու արգելք մը չունենին։ Կրնայ առարկուիլ առ երևոյթըս իրաւամբ, թէ այդ ցեղեր Թուրքիա գալով պիտի աւելցնեն ի վնաս Հայոց ապրող ժողովրդեան թիւն, և թէ անոնց ներկայութիւնն արդէն չափէն աւելի նեղուած ժողովրդեան մը նեղութիւնները պիտի կրկնապատկէ։ Եթէ Դուռն ընդունի Պարսիկ Քուրդաց գաղթականութեան առաջարկը, կրնան գտնուիլ քննադատներ որք Պարսկաստանի Քուրդաց տրուած այս քաջալերութիւնն Հայերը բոլորովին ջախջախելու նպատակին վերագրեն։ Բայց ուղիղ չլինիր այսպիսի կարծիք մը յղանալ։ Դուռն Հայ ժողովրդեան նկատմամբ պարտականութիւններ ստանձնած է, զորս պարտի կատարել, ինչպէս կատարեց այն ամէն պարտականութիւններ, զորս Պէրլինի դաշնագրով ըն- [illegible] դաբար, զի գործադրական դժուարութիւնք աւելի մեծ են քան որչափ կը թուի անոնց որք տեղեակ չեն տէրութեան մէջ իրարու հետ մրցող ազգերութեանց․ այսու ամենայնիւ, ստոյգ է որ Դրան այդ պարտականութիւններն ի գործ պիտի դրուին, և զայս կ'ապացուցանեն վերջին տասն երկու ամսոց մէջ կատարուած կարգադրութիւնք։ Հայոց դէմ թշնամական զգացումն, որ տասն և հինգ ամիս առաջ այնքան սաստիկ էր, քիչ մը հանդարտեցաւ վերջերս։ Դուռն հասկցաւ որ Անգլիա կամ ուրիշ տէրութիւն մը փափաք չունի անկախ կամ մինչև իսկ ինքնօրէն Հայկական գաւառ մը հաստատելու, և թէ Պէրլինի դաշնագրոյն 61րդ յօդուածին նպատակն է պարզապէս փրկութիւնը բարւոքել փոքր Ասիոյ արևելեան գաւառաց մէջ, այնպէս որ բոլոր ժողովուրդն, որուն Հայք մեծ ստուար մասը կը կազմեն, կարենայ հաւասարապէս վայելել կենաց, ընչից և ստացուածոց ապահովութիւն և իւր աշխատութեան պտուղներն ուտել։ Ո՛չ Եւրոպա հաւաքաբար, ո՛չ ալ Անգլիա մասնաւորաբար, կը փափաքին որ Քուրդք և յայնկոյս Եփրատայ ուրիշ իսլամք նեղութիւն կրեն Հայոց օգտին համար։ Եւրոպա միայն սա որոշած է որ Հայք իրենց Մահմետական դրացեաց ճարակ չըլլին, և այս որոշումն նոյնչափ նըպաստաւոր է Դրան, որչափ Հայոց․ զի ցորչափ տէրութեան արևելեան սահմանագլխոյ վրայ տառապող քրիստոնեայ հասարակութիւն մը գտնուի, այդ սահմանագլուխք երբէք չեն կրնար ապահով լինիլ։ Ո՛չ այսօր ո՛չ ալ վաղը, բայց վերջապէս շատ չանցած, երբ ուրիշ պարագաներ ալ նպաստաւոր լինին, Հայոց մէջ այսպիսի դժգոհութեան մը գոյութիւնը կրնայ յարմար գալ (Ռուսիոյ) քաղաքականութեան, և Պուլկարիոյ պատմութիւնն Հայաստանի մէջ ալ կրնայ կրկնուիլ։ Խնդրոյն մէկ կարևոր երևոյթն է այս, որ Հայք տխրութեամբ կը դիտեն այդ պատահականութիւն, (Ռուսիոյ միջամտութիւնն ի Հայաստան։) Հայք չեն ուզեր Ռուսիոյ ձեռք գործիք լինիլ։ Անոնց ազգային բաղձանքները խաղաղ հանգամանք մ'ունին, որ ուրիշին ըսպառնալիք չըներ բնաւ։ Հայք ապահով և հանդարտ վիճակի մը բարիքը միայն կը խնդրեն։ Որովհետև տնտեսագէտ և խաղաղասէր ցեղ մ'են, տէրութեան բնակչաց մէկ պատուական տարրը կը կազմեն անոնք (Հայք)։ Անոնց աշխատասիրութիւնը, ձեռնարկութեան ոգին և խելքը պետութեան համար դըրամագլուխ մ'են, որոյ արդիւնքն [illegible] նի և ապահով պաշտպանութիւն վայելէ։ Երէկուան Թէրճիմանը Հաքիգաթ այս խնդրոյ վրայ յօդուած մը կը պարունակէր հաստատող թէ Շէյխ Ուպէյտուլլահ Կ. Պոլիս բերուած է ո՛չ թէ անցեալ տարուան Քրդական ապստամբութեան համար հաշիւ տալու, այլ իրեն հետ խորհրդակցելու համար բարեկարգական միջոցներուն վրայ որք ի գործ պիտի դրուին այն տեղեր ուր կը տարածի Շէյխին ազդեցութիւնը։ Թէրճիմանը Հաքիգաթ ըստ սովորութեան ծաղրելի կ'ընէ իւր յօդուածը կտոր մը անտեղութիւն խառնելով այն հատուածի մէջ, յորում Կիպրոսի Անգլիական փրկութիւնը Քուրդաստանի Օսմանեան փրկութեան հետ կը բաղդատէ, որ ո՛չ նշանակութիւն, ո՛չ յարմարութիւն ունի։ Եթէ ճշմարիտ է որ Քուրդ գլուխներ Կ. Պոլիս կոչուած են բարեկարգական միջոցներ որոշելու համար, ուրախ ենք իմանալով այս լուր։ Պարսիկ Քուրդաց առաջադրեալ գաղթականութեան առթիւ, այդ բան խիստ յարմար կու գայ, զի փոքր Ասիոյ արևելեան գաւառաց մէջ ի՛նչ պէտք է արդէն․ —Քուրդաց և Հայոց միջև իրաց այնպիսի վիճակ մը հաստատել, որ անոնցմէ իւրաքանչիւրը պարտաւորուի իւր իսկ կոչման հետևիլ, առանց միւսին առջև արգելքներ հանելու։ Եւրոպա պէտք չունի միջամտելու, բաւական է որ Դուռը նախաձեռնութիւն ընէ և յուծէ դժուարութիւնը։ Ներկայ առիթը շատ նպաստաւոր է այսպէս գործելու համար։ Քուրդ գլուխներն հոս ժողովուած են, և Հայոց Պատրիարք Ներսէս Սրբազան ալ հոս է Հայերը ներկայացնելու համար։ Ինչո՞ւ համար Դուռը, ճշմարտապէս ինքնայօժար գործողութեամբ մը, 61րդ յօդուածի բոլոր խնդիրն Եւրոպիոյ ձեռքէն չառնու, և այնքան կատարեալ, այնքան գործնական կերպով մը չլուծէ զայն, որ այլ ևս անոր խօսքը չլսենք իբրև «խնդիր»։ Հայք ժողովրդեան վաճառական մասը լինելով, Պարսիկ Քուրդաց Օսմ. հողը գաղթելէն օգուտ միայն պիտի քաղեն, եթէ առևտրոյ և կենաց ընդհանուր ապահովութիւն կենայ։ Դուռը կը կարծէ թէ Անգլիա շահախնդրական նպատակաւ մը կ'ուզէ միջամտել Ասիական Թուրքիոյ գործոց։ Ասկից մեծ սխալ չկրնար լինիլ։ Անգլիա շնորհապարտ կը մընայ Թուրքիոյ, եթէ նա յօժարի ինքնին կարգադրել իւր գործերն։ Անգլիա դիւանագիտական կամ ուրիշ տեսակ յաղթանակներ չուզեր։ Նա Օսմ. պետութեան ամբողջութեան կը փափաքի, և եթէ Դուռն այս ամբողջութեան յառաջ բերէ առանց Անգլիոյ, սա բնականաբար աւելի [illegible] Անգլիա առաւել ևս տրամադիր կը լինի օգնութեան ձեռք կարկառելու Թուրքիոյ, երբ համոզուած լինի փաստերով թէ Թուրքիա զօրեղ և գործնական որոշում մը տուած է ինքնին գործելու ի փոքր Ասիա»։

Այս է ամբողջ թարգմանութիւն Անգլոյ-Ֆրանք թերթին խորհրդածութեանց, որ, ինչպէս կը թուի, բոլորովին աննպաստ չէ Պարսիկ Քուրդաց Օսմ. հողը գաղթելուն։ Այս խնդիր շատ կարևոր է, աւելորդ է ծածկել այս բան, և որովհետև կայսերական կառավարութիւնը դեռ որոշում մը չէ տուած այդ նկատմամբ, մեք ևս կը փութանք մեր խոնարհ կարծիքն յայտնել։

Մեք կը կարծենք թէ խոհեմութիւն չլինիր անմիջապէս ընդունիլ Պարսիկ Քուրդաց գլխաւորներուն առաջարկն, և թող տալ որ հազարաւոր Քուրդաց նոր Աշիրէթներ Օսմ. հողը մտնեն սանձարձակ և չորս կողմ տարածուին։ Կառավարութիւնն արդէն աւելի խաղաղ ժողովրդոց գաղթականութեան օրինակը տեսած էր, որ քաջալերական չէ եղած, կարծենք։ Այդ գաղթականք, նոր երկրի մը մէջ, ապրուստի միջոցներ չկրնալով գտնել, շատ տեղեր ապօրինաւոր միջոցներու դիմած են, որք մինչև ցայսօր գանգատներու առիթ կը լինին։ Իսկ երբ խնդիր լինի տեղափոխել արդէն մեծ մասամբ ապրուստի որոշ միջոցներ չունեցող ցեղեր, գործն յայնժամ աւելի ծանր կերպարան կ'ըստանայ բնականաբար։ Եթէ երկիրը, մանաւանդ հարաւային Հայաստանի և Քուրդաստանի այն մասերն ուր պիտի գաղթեն Պարսիկ Քուրդք, զօրեղապէս կազմաւորեալ լինէին, այսինքն եթէ ոստիկանական հսկողութիւն ի գործ դնելիք հզօր մարմին մը կենար, և միւս կողմէ գաղթականներուն ապրուստն ապահովուած լինէր, գաղթականաց հաստատութիւնը կրնար չունենալ անմիջական վտանգներ․ բայց գիտենք որ հիմա այնպէս չէ․ գիտենք որ այն կազմաւորութիւն դեռ կը պակսի․ ուստի, մեք Լէվընթ Հէրըլտի չափ ամեն ինչ վարդագոյն չենք տեսներ։ Ներկայ պարագայից մէջ, երբ կառավարական այժմեան զօրութիւնք արդի Քուրդերն անգամ պարտուպատշաճ կերպիւ կարգապահութեան մէջ պահելու չեն բաւեր դժբաղդաբար, երկիրը չճանչցող կարգ մը գաղթականաց ներմուծումն անբարեկարգութեան և անհանդարտութեան նոր տարր մ'ևս աւելցնելէ ուրիշ բանի չկրնար ծառայել։ Եւ ասկից զատ, ի՞նչ պատճառ կայ անմիջապէս ընդունելու Պարսիկ Քուրդաց առաջարկն։ [illegible] տէրութեան մը հպատակ լինէին և իրօք նեղուէին, որպէս Պուլկարիոյ իսլամք, կայսերական կառավարութիւնն, որ իսլամութեան իրաւանց պաշտպանն է, կրնար ուրիշ ամեն նկատում զոհել կրօնական և բարոյական նկատման, և թևաբաց ընդունիլ նոր գաղթականները։ Բայց գիտենք որ այնպէս չէ։ Պարսիկ Քուրդք նոյնպէս իսլամ պետութեան մը հպատակ են, որոյ հետ Օսմանեան կառավարութիւնը բարեկամական յարաբերութիւններ ունի։ Արդ, առանց նորանոր քննութեանց, անմիջապէս ընդունիլ Պարսիկ Քուրդաց առաջարկն, և հիւրընկալել զանոնք Օսմ. հողի վրայ, կը նշանակէ թէ Օսմ. կառավարութիւնն յանցաւոր կը ճանչէ Պարսիկ կառավարութիւնն, և նորա հպատակաց գանգատներն իրաւացի կը գտնէ։ Արդ, պէտք է քննել թէ այս իրօք ա՛յսպէս է, գիտենք թէ Պարսիկ կառավարութիւնը շատ երես չտար իւր Քուրդ հպատակաց, և ի հարկին կը պատժէ զանոնք։ Արդ, եթէ Քուրդք Պարսիկ հողէն ելնել կ'ուզեն որպէս զի չարագործութիւն ըրած ժամանակ ազատ մնան պատիժէ, Օսմ. կառավարութիւնն ինչո՞ւ պիտի ընդունի զանոնք։ Ինչո՞ւ, կ'ըսենք, Բ. Դուռը պարտաւորի փոյթեռանդն հիւրընկալութիւն ընել այնպիսի անհատներու, որոց միակ փափաքըն աւելի ազատօրէն ասպատակութեան պարապիլ է թերևս։ Այս ամեն կէտեր խնամով պէտք է քննուին, և յետոյ, եթէ, հակառակ ամեն նկատողութեանց, որոշուի հազարաւոր Պարսիկ Քուրդեր ընդունիլ Օսմ. հողը, պէտք է հոգ տանիլ որ անոնք իրենց կըրօնակցաց և ցեղակցաց քով միայն հաստատուին որչափ հնար է, որպէս զի կռիւներ չծագին հակառակ տարերաց միջև։ Նաև պէտք է կանխաւ որոշել անոնց բնակելիք տեղերն, և ոստիկանական և կառավարական մասնաւոր հսկողութիւն ի գործ դնել այդ կողմեր։ Բայց մեր խոնարհ կարծիքն այս է որ Պարսիկ Քուրդաց պահանջումներուն քիչ մը կասկածոտ աչօք պէտք է նայիլ․ և եթէ նոր գաղթականներ ընդունուին իսկ, երկիրը բարենորոգուելէ յետոյ պէտք է ընդունիլ, այն ալ զգուշական մեծամեծ միջոցներով, որպէս զի նորանոր գանգատանաց դուռ չբացուի։ Մեր հայրենասիրութիւնը կը պարտաւորէ զմեզ բարեխնամ կառավարութեան ուշադրութեան ներկայացնել այս տողեր, քանի որ, ինչպէս ըսինք, դեռ որոշում չէ տուած։

Բ.

ԱՌՈՂՋԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՔՐՏԻՆՔ

Քրտնահոս գեղձերը (կլա՛նտ սիւտորիֆէր) քրտինք կ'արտադրեն, նոյնպէս անզգալի արտաշնչման և մորթոյ շնչառութեան կեդրոնն են։

1833էն առաջ կը կարծէին թէ արեան մէջ գտնուած ջուրը ցնդելով քըրտինք կ'ըլլար, և մորթին ծակտիքներէն դուրս կու գար, այն ատեն մորթին ծակտիքներն և եղ ծանօթ էին, որ ուրիշ բան չեն, բայց եթէ քրտնահոս գեղձերու խողովակները։ Մորթին բոլոր տարածութեանը վրայ՝ միմիայն ականջի

(3) ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն.)

Ուտեստի համար ընդհանրապէս թարմութիւն կը պահանջուի, մանաւանդ ծովային կենդանեաց, ձուկի համար, որուն թարմութիւնն ականջին ներքև գըտուած բազմայօն ժապաւէնին կարմրութենէն կը ճանչցուի․ բայց ինչպէս տեսնելու է այդ օդային կենդանեակներն, որք մինչև այսօր մարդկային հանճարոյն յօրինած գործիքներուն և ոչ մէկուն կրնայ տեսնուիլ, ո՛ւր մընաց թէ անոնց թարմութիւնը ճանչնալու համար գերամանը անդամոց վրայ նշաններ ունենալ կարող պիտի ըլլանք․ բայց որդիք մարդկան իմաստնագոյն են քան զորդիս լուսոյ․ և ահա ասոր համար է որ միշտ թարմ օդ կ'ուզենք առնուլ, և զայն առած ատենիս կզգանք թէ վերակենդանութիւն կը գտնէ պատճառաւ մը խոնջեալ մեր կեանքը, վասն զի ես այնպէս կը հաւատամ որ միայուն օդին մէջ թթուածին հօր և բորակածին մօր խնամութենէն ծնած այս միկները տարբերուն մեծութիւն կը ստանան, և երբ որկորային ճամբորդութեամբ խըռնչափողի բրոնխէն անցնելով թոքի բըջիջներուն մէջ մտնեն, փոխանակ թոքին սնունդ տալու, իրենք անկէ սնունդ կ'առնուն․ և ահա թերևըս այս ալ պատճառ մի է կ'ըսեմ թոքի սպառման՝ թոքախտի ժամանակ․ իմ հաւատս սա է նաև որ բորակածնի և թթուածնի ծընողքն են լոյսն ու ջերմութիւնը, որք կենդանի նըբամասններ ըլլալով նաև արեգակէն մեզի կու գան։ Ի՛մ սքանչելի ուղեւորք բնութեան, որ ինքնուղիղ գծով (ճառագայթ) և ինքնաշարժ զօրութեամբ (ջերմութիւն) 8 վայրկեանի և 18 երկվայրկեանի մէջ արեգակէն երկիր կը ճամբորդէք։ Անիմանալի նախախնամութեան հրեշտակներն էն ասոնք, որ մեր մթնոլորտին մէջ կայարաններ ալ ունին, և ուր՝ հասած ժամանակնին՝ յետադարձ շարժումով մը միմեանց հետ կը խափանեն և պատճառ կըլլան լուսոյ բըղխման երևոյթին (փայլիլ)։

Անցեալները գիւղիս (Օրթագիւղի) Ս. Հռիփսիմեանց բազմարդիւն վարժարանի յաւ աշխատասիրած աշակերտուհիներէս մէկուն տունը գայի․ երբ փողոցի դռնէն ներս մտայ, տեսայ զոյգ մը կօշիկ, հարցուցի ծառային թէ որո՞ւն են ասոնք, այս ինչ անձինն է պատասխանեց ծառան․ և որովհետև այդ անձը մեծ մոլեռանդ մ'էր, չուզելով իր հետ տեսութիւն ընել, խընդրեցի ծառային որ ինձ ուրիշ սենեակ մը ցուցնէ մինչև այդ մարդուն մեկնիլը․ շատ լաւ ըսաւ ծառան, և ցոյց տուաւ ինձ քովի սենեակը․ մտայ ներս, ծառան գնաց․ ներսը՝ այդ հիւրը, աշակերտուհիս և իւր մայրիկը խօսակցութիւն մը ըրած, զոր ամենայն ազատութեամբ կը լսէի իմ սենեակէս։

Մ[illegible].—Այս գիշեր միւկները շատ անհանգիստ ըրին մեզ, և որչա՛փ ալ փոքրիկ էին։

Թ[illegible].—Ա՛ղէկ ըսիր, մամիկս, անցեալ օր դասատուս . . . Ներշապուհը ըսաւ թէ արեգակէն կենդանիներ կու գան մեզի։

Մ[illegible].—Կենդանի՞ի, ի՛նչ կ'ըսես․ խենդեցեր է այդ մարդը։

Հիւրը.—Զօրս ոտքո՞վ չէ թէ երկու ոտքով։

Թ[illegible].—Մի ծաղրեր, Տէր, հոն գտնուելու էիք և ականջիմիդ իմանայիք թէ լուսոյ ճառագայթներուն ուղղութիւնն իբր երկաթուղի, և ջերմութեան ոյժն ալ իբր շարժիչ մեքենայ ենթադրեց, և այդ կենդանեակներն ալ ուղևոր․ անանկ ըսաւ որ երևակայութեանս մէջ մընաց․ հիմա երբ արեգակին ճառագայթը տեսնեմ, աւելի կը սիրեմ։

Մ[illegible].—Խե՛նդ, խե՛նդ, սիրելու բան չգտար, արևին ճառագայթը պիտի սիրես։

Հիւրը.—Նորելուկ օրիորդներ, բայց յանցանքը իրը չէ, ատանկ բաներ սորվեցնողինն է․ ալ հաւատք, կրօնք ըսուած բանը չմընաց ասոնց քով, ալ երկրի վրայ ամեն բան լմնցուցին, երկինքի բաները մնաց։

Թ[illegible].—Դուք ի՛նչ կ'ըսէք․ Տէ՛ր, ներեցէք համարձակութեանս, առաջ երբ Աստուած կ'ըսէին բան մը չէի հասկնար, Աստուած սիրէ ու անկէ վախցիր կ'ըսէին․ ինքնովին կ'ըսէի․ ի՞նչպէս սիրեմ զայն կամ ի՞նչպէս վախնամ անկէ, զոր չեմ տեսեր կամ չեմ զգացեր։

Հիւրը.—Տե՛ս, տե՛ս, անհաւատութիւն։

Մ[illegible].—Աղջի՛կ, ամօթ է, բարով խերով չերթայիր այդ դպրոցը։ Աղջկան համար կարդալն ի՛նչ է։

Թ[illegible].—Տէր, կ'աղաչեմ մտիկ ըրէ՛ք, երբ իմ դասատուս քիչ մը հմուտ ըրաւ զիս գիտութեան, երբ խելամուտ ըրաւ զիս բնութեան գաղտնեաց ամենափոքր մէկ մասին, այն ատեն տեսայ թէ որչա՛փ մեծ գիտութեամբ շինած է Աստուած տիեզերքը, և երբ իւր (Աստուծոյ) յատկութիւնը տեսայ, սկսայ զգալ զայն և սիրել, զի [illegible] և ճշմարտապէս սիրել, և ոչ թէ առ երկիւղի, զի [illegible]

Հիւրը.—Էյ, օրիորդ թէ որ հաւատք ունիք, ինչո՞ւ կ'ըսէք թէ երկինքէն կենդանեակներ մեզի կու գան, միթէ չէ՞ք գիտեր որ Քրիստոս ըսած է, մի գանձէք ձեզ գանձս յերկրի . . . այլ գանձեցէք գանձս յերկինս, ուր ոչ ցեց և ոչ ձեզ ուտիճ կարող են ապականել։

Թ[illegible].—Կը տեսնեմ, Տէ՛ր, որ այդչափ հաւատացեալ ըլլալով հանդերձ չէք կրցեր լաւ հասկնալ այդ խօսքին միտքը․ ատոնք բարոյական օրէնքներ են, իրաւցնէ չեն․ իմ ըսածներս ճշմարիտ միկներ են։

Մ[illegible].—Ի՞նչ կ'ըսես, աղջի՛կ, նա չգիտէ հիմա, քու երեք տարիքդ ունի, գրող, կարդացող է, ամեն օր Աւետարանը, Աստուածաշունչը, Սաղմոսը վար չձգեր ձեռքէն։

(Շարունակելի)

կռճիկին ներսի երեսը ի հաշիւ չառնելով՝ երկու միլիոնէ աւելի քրտնահոս գեղձեր համրուած են, որոնցմէ արտադրեալ քրտինքը՝ կա՛մ մորթի վրայ ջուրի կայլակներու նման կը տեսնուի, կա՛մ թափանցիկ հագուստներով իսկ ծածկուած անդամի մը վրայ ի ձեւ գոլորշեաց խառնուած կ'երեւայ, բնականաբար այս արտաշնչումը հագուստներու մինչեւ անգամ կոշիկներու և մուճակներու մէջ իսկ կը թափանցէ․ նոյնպէս ձգական խիժէ (կաուչուկ) ոտքի ամանները քրտինքի շոգին կը խառնեն և ոտքը թաց կը պահեն․ հետեւաբար անթափանցելի հագուստներ և ոտքի ամաններ առողջութեան այնչափ յարմար չեն։

Քրտինքը թափանցիկ ծորելի մ'է․ համը խիստ աղի և խտութիւնը 1004 է։ Քրտինքի քանակութիւնը որոշել դժուար է, բայց և այնպէս՝ ընդունուած է որ մարդուս մարմինը օրը 1000 կրամ քրտինք դուրս կուտայ, այսինքն ժամը 42 կրամ, սակայն այս քանակութիւնը ժամը մինչեւ 400 կրամի և ալ աւելիի կրնայ ելլել, սաստիկ աշխատութեան և արտաքոյ կարգի տաքութեան և այլոց ազդեցութեամբը։ Թոքերը 24 ժամուան մէջ 400–500 կրամ ջուր դուրս կուտան․ երիկամունքը (պէօպրէք) 1200–1400 կրամ, ապա ուրեմն մարմնոյն դուրս տուած ջրոյն գումարը 2,750 կրամ և կամ գրեթէ 3 քիլոկրամ է։

Պ. Ֆավրը մէկ ու կէս ժամուան մէջ երկուք ու կէս լիտր քրտինք կրցաւ ժողվել ոտքի ցաւէ բռնուած հիւանդի մը (կոսթօզ) մարմնոյն վրայէն արտաքին քրտնեցուցիչ միջոցներու դիմելով։

Անզգալի արտաշնչման միջոցաւ 24 ժամուան մէջ մարմնոյն դուրս տուած ջուրին քանակութիւնը իմանալու համար, նախ մերկ մարդ մը կը կշռեն․ և թոքերու արտաշնչմամբ գոյացած քրտինքները կը ժողվեն․ փորձը կատարուած միջոցին կշռուած անձը պէտք է որ նորէն բան մը դուրս չ'տայ։ Քիչ մը ետքը նորէն կը կշռեն, գտնուած տարբերութիւնը՝ մորթոյ և թոքերու արտաշնչման միջոցաւ յառաջ եկած քրտինքին գումարը կը ցուցնէ․ և ասկից ալ թոքերուն դուրս տուած ջրոյ քանակութիւնը հանելով կ'ապացուցուի որ մարդս մորթի միջոցաւ գրեթէ 1000 կրամ ջուր կը կորսնցնէ։

Քրտինքը՝ ըստ կարծեաց Պ. Ֆավրի 1000 կրամին 10 կրամ հաստատուն նիւթեր կը պարունակէ (այս համեմատութիւնը ըստ հանգամանաց նա մանաւանդ ըստ եղանակաց կը փոխուի), և այս հաստատուն նիւթերը խղտոտ նիւթերէ միզաթթուէ (իւրէ) և աղերէ բաղկացեալ են։ Քրտինքը մարմնոյն այլ և այլ մասանցը վրայ կը տարբերի, զոր օրինակ բազկի խոռոչը գոյացած քրտինքը միշտ ալկալի (գալէւ թուզու) ունի, և խիստ ազդու հոտ մը կուտայ, իսկ ափի մէջէն և մարմնոյն երեսէն վազող քրտինքը բոլորովին թթու (ասիտ) և գրեթէ անհոտ է։ Ոտից մատերէն յառաջ եկած քրտինքը ալկալեան (ալքալէն) է, վասն զի ան ի չգոյէ շոգիացման կը փոխուի․ իր հոտը իր փոխումանէն կախումն ունի, և նեխած ու փտտած խղտոտ մարմիններուն հոտին կը նմանի։

Քրտինքը կը փակչի երբ արեան ջուրը շատ քիչնալով՝ արտահոսման չը կրնար ծառայել․ ինչպէս կը պատահի մաղձացաւի (քօլէրա) ատեն։ Քանի մը հիւանդութեանց միջոցին տեսնուած չարահոտ քրտինքը՝ բնական քրտինքի փոփոխմանէն և աւշակի աղերու (ըլլէ ամմօնիաքալ) արտադրելէն յառաջ կուգայ․ ինչպէս կ'ըլլայ ժանտատենդի (ֆիէվր թիֆօիտ) և քրնատենդի (սքէրլը) ատեն։ Դեղին քրտինքը դալուկն (սարըլըք) ըսուած հիւանդութեան ատեն յառաջ կուգայ, և հիւանդին ճերմակեղէնները դեղին կը ներկէ։ Քանի մը դէպքերու ատեն քրտինքը հագուստի վրայ կապոյտ արատներ կը ձգէ, և այս տեսակ քրտինքին կապոյտ քրտինք կ'ըսուի։ Ինչ ինչ ընդհանուր հիւանդութեանց միջոցին՝ արեան փոփոխմանը ատթիւ երբեմն քրտնահոս գեղձերու միջոցաւ արիւնահոսութիւն (էմօրաժի) յառաջ գալը կը տեսնուի։ Սեւ քրտինքը, այտերու, արտեւանանց եւ անութի (գոլթուք) վրայ կը գոյանայ, նա մանաւանդ վարի արտեւանանց վրայ, և մորթը ի սեւ կը ներկէ։ Առատահոս քրտինքները հիւանդները կը հալեցնեն ու կը մաշեցնեն, զորօրինակ ծիւրական ախտի (ֆթիզի) քրտինքը։ Քրտնահոսութեան առաջին պատճառն այն է որ մարմինն իր հաւասարակշռութիւնը պահելու համար իր պէտքէն աւելորդ եղած ջուրը դուրս կուտայ․ ինչպէս որ թոքերու և երիկամանց միջոցաւ ալ այս պաշտօնը կը կատարէ․ բայց կան պատճառներ, որ չափազանց քրտնահոսութիւն կը պատճառեն, զորօրինակ համատարած օդին բարեխառնութեան բարձրանալը, աշխատութիւնը, ինչ ինչ բարոյական յուզմունքներ, [illegible] վայրենական դադարումն և ուրիշ շատ մը հիւանդութիւնք՝ ջղային դրութեան միջոցաւ քրտինքի շատնալուն պատճառ կ'ըլլան։

Ըմպելիքներ՝ քրտինքի քանակութիւնը կը շատցնեն, ամառը մարդ մը որչափ շատ խմէ, այնչափ ալ շատ կը քրտնի․ տաք ըմպելիքները որչափ ալ քիչ քանակութեամբ խմուին՝ քրտինքը կը շատցնեն․ նոյնպէս ալքօոլի (գինւոյ ոգի) վերաբերեալ բաներն ու մսեղէն կերակուրներն․ ի մի բան, արիւնը դէպ ի մորթը հրաւիրող որ և իցէ պատճառներ քրտինքը կը շատցնեն, ինչպէս տաք բաղնիքներ, թանձր հագուստներ։

Կան դեղեր որ քրտինք կ'արտադրեն, զորօրինակ եղնալեզուն (պօրաժ) տաք ջուրի մէջ խաշելով աւելի կ'ազդէ, բայց չկրնար ժաբօրանտի նմանիլ, որ քրտնեցուցիչ դեղերուն ամենէն զօրաւորն և ամենէն ազդուն է․ նոյնպէս սէվը (այրեդ օծու) և այլք իբրեւ քրտնեցուցիչ կը գործածուին, իսկ ընդհակառակն՝ ատրօփինը և ցուրտը քրտնահոսութիւնը կ'արգիլեն։

Քրտինքի օգուտը․— Մարմինը իր պիտոյքը անյարմար եղած հեղուկը դուրս կը վանէ, զոր քրտինք կ'անուանենք․ քրտինքի շոգիացումը մարմնոյն բարեխառնութեանը վրայ մեծ ազդեցութիւն ունի, վասն զի մարդս մորթոյ շոգիացման միջոցաւ կը մաքառի այն բարեխառնութեան բարձրանալուն դէմ, որ ներքին այրումներէ յառաջ կուգայ․ տեսանք որ մարմինը թոքերու, մորթի և երիկամանց միջոցաւ օրը 2,500 կրամ ջուր կ'արտաշնչէ․ արտաշնչման այս երեք ճամբաները փոխադարձաբար իրարու պակասը կը լեցնեն․ այնպէս որ երբ մէկը քիչնայ, մէկալները կը շատնան․ օդին ջրով կշտանալը թոքերու և մորթի արտահոսումները կը նուազեցնէ․ իսկ միզային կը շատցնէ․ ամառը տաք օրեր մորթոյ արտաշնչումն և թոքերու արտահոսումը խիստ առատ ըլլալով՝ մէզին քանակութիւնը կը քիչնայ։

Մորթոյ շնչառութիւն։— Թոքերու մէջ պատահած փոփոխութեան նման կազային փոփոխութիւն մ'ալ մորթի միջոցաւ կը կատարուի, այնպէս որ քրտնահոս գեղձերն իբր մորթային փոքր թոքեր կրնանք նկատել․ մինչեւ հիմայ դեռ հաստատուած չէ թէ թթուածինը (օքսիժէն) քրտնահոս գեղձերու մէջ կը մտնէ և ածխածինը (ասիտ քարպօնիք) անկից դուրս կ'ելլէ․ մորթի միջոցաւ ներս մտած թթուածինի և դուրս ելած ածխածինի քանակութիւնը՝ միջին հաշուով թոքերուն ծծման և արտաշնչման 38 մասին հաւասար է։

ՂԱԶԱՐՈՍ ՊԱՆԵԱՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Հիւանդութիւնք լեարդի և մաղձի

Լեարդն՝ որ մաղձն արտադրող գործարանն է, մարդկային մարմնոյն ամենէն խոշոր գեղձն է և ըստամոքսին աջ կողմը կը գտնուի։ Առողջութեան համար անհրաժեշտ է որ այս գործարանին պաշտօնները միշտ կանոնաւոր կերպիւ կատարուին, որովհետեւ այս պաշտօններուն մէջ ամենափոքր խանգարութիւն մը միշտ ծանր հետեւանքներ ունի և ուրիշ գործարանաց վրայ վնասակար կերպիւ կը ներգործէ։ Լեարդին պաշտօններուն մէջ անկարգութիւն մը պատահածին պէս, մաղձին անջատումն անբաւական կը լինի․ ասկից ոչ միայն մարսողութեան մէջ անկարգութիւններ յառաջ կուգան, ինչպէս անդիւրութիւն, թթու զգայութիւնք, փքոտութիւն, գլխապտոյտ են, այլ նաեւ մաղձը լեարդին մէջ իսկ հաւաքուելով սաստիկ ցաւեր կը պատճառէ, լեարդին գտնուած տեղը տաժանելի ձգտում մը կը զգացուի, ախորժակի պակասութիւն, փսխումն և ուրիշ աւելի ծանր հիւանդութիւնք եւս յառաջ կուգան։ Շա՜տ անձանց քով այս ախտանիշները կը շփոթուին, և երբ անկախ կը նկատուին ու կը դարմանուին, այսինքն լեարդին հիւանդութեանց հետ երբ բնաւ վերաբերութիւն չունեցող, մինչդեռ ճշմարտապէս անոնց հետեւանքներն են։ Գրեթէ մարդկութեան կէսն այս ցաւերէն կը նեղուին, որք կրնան յօրինուածը հանրապէս խանգարել և զայն բոլորովին ապականել իսկ։ Այս պատճառաւ ահա լեարդին հիւանդութիւններն երբեք վերիվերոյ դարմանուելու չեն և աւելի մեծ խրատամբ անդարման ձգուելու չեն․ ընդհակառակն՝ իրենց յարմար դեղերով շատ և ազդու դարման կը պահանջեն։

Մաղձը պահանջեալ քանակութեամբ անջատուելով կանոնաւոր կերպիւ աղեաց մէջ անցածին պէս, բարւոքումը վրայ կուգայ, ցաւը անյայտ կը լինի, և իրեն հետ կանեբեւութեան շատ մը երկրորդական պատահարներ, որ իրեն կ'ընկերանային։ Բայց այս արդիւնք աղեքները գրգռող բուռն միջոցներով ձեռք բերուելու չէ, ընդհակառակն՝ պէտք է մեղմ կակղացուցիչ և յամր ազդող միջոցներ գործածել։ Իբր ախորժահամ, ապահով, բանաւոր և ամենուն դիւրամատչելի դեղ մեծ խրատմբ կը յանձնարարենք Շաֆհաուզի Ռիչառ Պրանթ դեղագործին Բիլիւլ Սուիս անուն հատադեղերը։

Այս դեղը մետաղեայ տուփերու մէջ կը գտնուի․ որք 40 հատադեղ կը պարունակեն, և մէկ տուփին գինն է 1 1/2 ֆրանք․ կը գտնուի Ղալաթիա Նիւքոբէք գալըբըմ թիւ 68 Վէլլերի դեղարանը։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՀԱՅԱԶԳԻՔ

Հետեւեալ նամակը գաւառաց մէջ ճանբորդող հայազգի երիտասարդաց համար հրահանգալից կրնայ լինել, ուստի, թէ և անձնական խնդրոյ մը վերաբերի, արժան կը համարիմք հրատարակելու։

Եդեսիա 28 յունիս 1881

․․․ Խմբագրապետ Մասեաց․

Մանզումէի, Մամլոյ և Հայրենիքի տնօրինաց գրած էի մեր բան-

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 14—21 ՅՈՒԼԻՍ 1881

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

—o—

ԹԻՖԹԻՔ. — Շաբթուս մէջ վաճառեցաւ 150 հակ, գլխաւորապէս Էնկիւրիւ և Չէրքէս, ի գին 22 գրուշ․ ստորին տեսակք, 19 1/2—20 գրուշ։ Ընտիր տեսակ Էնկիւրիւ կ'ուզուի 21 1/2 գրուշէն, բայց վաճառատեարք կը պահանջեն 22—22 1/2 գրուշ։ Լիվրփուլէն եկած լուրեր բրացան տկար կը ցուցնեն․ վերջին վաճառումները լիպրան 21 1/2 փէնսէն տեղի ունեցած են։ Սթոքն է 9,000 հակ։

ԲՈՒՐԴ. — Բրացան անշարժ վիճակի մէջ է, առանց գործի։ Պատրաստ Սթոքն է 15,000 չլուացուած Անատօլու, որուն համար 5 1/8 գրուշ կը տրուի օխային, բայց վաճառատեարք 6 1/4 գրուշ կը պահանջեն։ Բայց և այնպէս, Կ. Պոլսոյ շրջակայներէն 20 հազար օխա բուրդի համար պայմանագրեր ստորագրուեցան ի գին 6 1/2—7 1/2 գրուշ, դուրս զրկելու նպատակաւ։ Գառաց Պաշըի Սթոք չկայ։

ԲԱՄԲԱԿ. — 35 հակք գնուեցան տեղական սպառման համար։ Ատանա, 6 1/8 գրուշէն, Զմիւռնիա, 7 1/4 գրուշէն։

ԳԻՏՈՐ (մազէ) — Յիշատակելի գործողութիւնք չկան․ մանր վաճառումներ եղան տեղացի ներկարարաց սպառման համար, ի գին 5 1/2 գրուշ սպիտակին և 7 գրուշ սեւին։ Սթոք, 25,000 օխա։

ԳԱՌՆՈՒԿԻ ՄՈՐԹ. — 3,000 հատ Էնկիւրիւ վաճառեցաւ շաբթուս մէջ, ի գին 10 1/2 գրուշ զոյգին։ Առաջարկներ եղան այս գաւառին արտադրելիք գառնուկի մորթերուն համար, ի գին 15 գրուշ, բայց վաճառատեարք այդ գնով գոհ չեն լինիր։

ՆԱՎԻ ՄՈՐԹ. — Կ'ուզուի գաւառական բրացաներէն և Արշիպեղագոսէն, ի գին 8 1/4—8 1/2 գրուշ լաւ տեսակին․ բայց կը պակսի․ 300 կտոր բան, ընդ ամենն 1,500 օխա ծանրութեամբ երկրորդ տեսակ, վաճառեցաւ 7 1/4 գրուշէն Տիրայի համար։

ԱՖԻՆ. — Շաբթուս մէջ շատ ուզուեցաւ, և միւս շաբաթներու հետ բաղդատմամբ շատ բան վաճառեցաւ․ վաճառմանց գումարն է 50 կողով, սա կերպով․ 20 կողով նոր Մալաթիա յանձնել, 170—175 գրուշ․ 15 կողով Պալըքէսիր, 72 1/2—173․ և 15 կողով Կէյվէ, 158—160, — գլխաւորապէս տեղացի շահադէտներու կողմէ գնուած։ Մինչեւ ցարդ եկած նոր հունձքն 92 կողով է, յորմէ 100 կողովն օտար երկիրներ ղրկուեցաւ։ Մինչեւ ցարդ, Մալաթիոյ ապրանք չկայ։

ԴԱԶԻ ԵԺ. (ԹԷՐԷՔ.)—Շաբթուս մէջ 2,000 օխա բնական տեսակ վաճառեցաւ 22 1/2—25 գրուշէն, ըստ տեսակին, թէպէտ գնողք քիչ են, ապրանքը լաւ վիճակի մէջ է․ միւս տեսակներու գիներն նոյեալ շաբթուան պէս են։

ԳԱՀՐԻ (ՃՃԷ). — Բրացան շատ աղէկ վիճակի մէջ է 25,000 օխա Սթոքով։ Շաբթուս մէջ, 50 պարկ կամ 5,000 օխա ստորին Զառուժ և Եդոկիա վաճառեցաւ ի գին 5—5 1/2 գրուշ։ Լաւ տեսակներու գնողներ կան 7 գրուշէն Եւրոպիոյ համար, մանաւանդ Մոսգուայի համար, ուր գահրի շատ կ'ուզուի հիմա։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

ՇԱՔԱՐ. — Եկաւ 2,600 պարկ Թրիէստէ։ Վաճառեցաւ 2,000 պարկ։ Սթոք, 2,700 պարկ։ Բրացան կ'լինայ։

ԽԱՀՈՒԷ. — Եկաւ 3,000 պարկ Լոնտրա, Լիվրփուլ և Մարսիլիա։ Վաճառեցաւ 900 պարկ։ Սթոք, 4,400 պարկ։ Բրացան տկար է, շատ բան գալուն համար։

ԲՐԻՆՁ. — Եկաւ 1,100 պարկ Իտալական, և 2,000 պարկ Հնդիկ։ Վաճառեցաւ, 1,400 պարկ Իտալական, և 2,100 պարկ Հնդիկ, յորմէ 1,800 պարկ գնուեցաւ Ռումէլիի Օսմ. բանակին համար։ Սթոք, 600 պարկ Իտալական և 1,200 պարկ Հնդիկ։

ՍՓԱՐՄԱՃԷԹ. — Եկաւ, 1,500 սնտուկ, 2 շոգենաւերով։ Վաճառեցաւ, 1,000 սնտուկ։ Սթոք, 3,500 սնտուկ։ Բրացան անշարժ վիճակի մէջ է։

ՓԷԹՐՈԼ. — Չեկաւ։ Շաբթուս մէջ վաճառուեցաւ 2,000 սնտուկ։ Սթոք, 16,000 սնտուկ։ Բրացան հաստատ է։

Ընթացիկ գիներ

Շաքար Հօլ. տկռով	կենդ.	—	Լ. 103
» » պարկով	»	—	
» Թրիէստ	» »	215—220	
» Գլուխ 2—3 քիլօկր. (7 0/0 զեղչ)	50 քիլօկ.	255	Լ. 100
Խահվէ Պրազիլ, ընտ.	հօխ.	9.40—	
» » լաւ	»	—	
» » սովորկն	»	7	
Սրրճէնթ Պէլճիոյ	քիլ.	6 1/8—6 1/4	
» Ֆրանսայի	սնտ.	95	
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկ.	հօխ.	100—130	
Որդան կարմիր (գըրմըզ), սեւ	»	44—49	
» » գորշ	»	43—46	
Պղպեղ սեւ	հօխ.	8 3/4	Լ. 104
Կինամոն	»	8 1/2—9	» 100
Խունկ	կենդ.	250—270	մէճ. 20 գրշ
Մեխակ (գրնֆիլ)	հօխ.	21—23	Լ. 100
Բրինձ Հնդկ.	պարկ	135—148	
» Ճէնովա		42 1/2—43 1/4	Ֆր.
Կարագ Ռուսիոյ 12.53 զեղչ 14 0/0			Լ. 105
Թէյ սեւ սովոր.	հօխա	17—18	Լ. 100
» ընտիր	»	35—45	
Բէթրօլ (կազ) Ամերիկա	սնտ.	46	
Օսլայ (նիշէսթա) Անգղ.	սնտ.	200	մէճ. 20 գրշ

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ

Հրապարակին նոյն ողեւորութիւնը կ'շարունակէ․ բայց միայն Ռումէլիի վրայ են եղած գործերը․ յոյս կայ թէ օգոստոսի վերջերը փոքր Ասիոյ համար ալ գործերը բացուին, վասն զի հունձքերը լաւ վիճակի մէջ են շատ կողմեր։

Ճերմակ ապրանաց գներն աւելի հաստատուն են և եթէ գործերը այսպէս շարունակեն աւելի բարձրանալու հակամէտ․ շուխայի և տօխումայի վրայ գործ չկայ և գիները թոյլ են։

Օրուան գիներ (Լ. 110էն)

ՄԱՀՈՒՏԻ. — Տանցու մաքուր խմորներ 6 3/8էն 6 3/4։

Առաջին խմոր 420 թելերն 5 1/2էն 5 3/4

Երկրորդական խմորներ 5 1/4էն 5 1/2։

ԼՈՆԿ ԼՕԹ (……). — Մաքուր խմոր ապրանքներ 5 3/4էն 6։

Երկրորդական խմորներ 5 3/8էն 5 5/8։

ՊԱՍՄԱՑ. — Այս շաբթու ալ լաւ գործեր եղան․ գլխաւոր փնտռուած տեսակներ կը պակսին, նոր գեղեցիկ տեսակներու կ'սպասուի մօտ օրերս, որոց վաճառումն արդէն ապահովեալ է․ գիները հաստատուն են։

ՄԵՏԱՂՔ

Անգլիական բրացաներուն վրայ տեղի ունեցած յաճախակի փոփոխմունք այս վաճառաց վրայ ևս ազդեցին, ուստի քիչ գործ եղաւ ամեն տեսակաց և մանաւորապէս երկաթի վրայ։ Շուէտական երկաթի Սթոքներ քիչ են միշտ։ Անագը 14 չիլինկ ինկաւ թոնոյ գլուխ․ թիթեղք քիչ կ'ուզուին․ պղինձը թոյլ է․ կապար անփոփոխ վիճակի մէջ է, և բրացան տկար է։

Օրուան գիներ

Երկաթ Անգլ. ձող	կենդ.	45	Լ. 100
» » ծրար	»	46	»
» Շուէտ ձող	»	73	»
» » ծրար	»	82	»
» տախտակ Նօ. 1—4	»	61	»
» » » 5—9	»	72	»
» » » 11—14	»	83	»
» չրջնկ. (մաս 1—3)	»	62—68	»
» թել 3—16 1/2	»	64	»
Քարփիցա Փարիզի 15/48	տկռ.	62—70	»
Պղպատ (չէլէք) ըստ տես.	սնտ.	132—138	»
Անագ (գալայ)	կենդ.	680	»
Թիթեղ (ԲԷնէքէ)	2 սնտուկ	180—185	»
Կապար, ըստ տես.	կենդ.	128, 140, 185	»
Պղինձ տախտակ	հօխ.	12 12 1/4	»
Ցինկօ թերթ	100 հօխան	75 Ֆր.	»

Այս գիները կանխիկ առուտուրի համար են.

ՍՊԻՐՏՈՅ

Անփոփոխ կը մնայ։ Օղի շինողներուն գնումները չափաւոր են միշտ, որովհետեւ իրենք ալ առաջուան չափ դիւրութեամբ չեն կրնար վաճառել իրենց արդէն ունեցած օղին։ Շաբթուս գործն եղաւ 25 տակառ հետեւեալ գներով։ Սթոք 125 տակառ։

Ռուս Ա. տես.		17 3/4	հօխ.	Լ. 100
» Բ. »		18 1/2	»	»
Թրիէստ		18 1/2	»	»
Պէրլին		17	»	»
Ամերիկ.	3/6	18	»	»

ՌՈՄ

Վաճառեցաւ 75 տակառ։ Սթոքն 1,200 տակառի իջաւ։

Թրիէստ	16 1/2	կալ.	Լ. 100
Ամերիկ.	9	»	»
Անգլ.	9 1/2	»	»

ՀԱՆՔԱՏՈՒԽ

Շաբթուս մէջ գործերն աւելի բանուկ եղան հանքածուխի վրայ։ Վաճառեցաւ, 10,000 թոնոյ Բիշըբի հանքածուխ Կազարանի համար, թոնոյն 30 շիլ. 11 բէնս, ամեն ծախք վաճառողին վրայ, յանձնելի տարւոյն ընթացքին մէջ․ 880 թոնոյ Տովլը Մէրթիր, 24 շիլինկ․ և 250 թոնոյ Նորթհ Ռէյլը, 20 շիլինկ։ Տեղական սպառման համար գնուեցաւ 730 թոնոյ։ Շաբթուս մէջ եկաւ 2,800 թոնոյ, մեծ մասամբ ի գործադրութիւն նախկին պայմանադրութեանց։ Ներկայ Սթոքն է 20,000 թոնոյ ամեն տեսակէ։

Օրուան գիներ

Մաքսատուրքը գնողին վրայ				թոնոյ
Նիւքասլ նաւուն մէջ	22 շ.	6 բ.		»
» մթերոցի »	25 շ.	6 բ.		»
Քարտիֆ նաւուն »	23 շ.	0 բ.		»
» մթերոցի »	26 շ.	6 բ.		»
Հարթլփուլ նաւուն »	18 շ.	0 բ.		»
Լիվըրփուլ » »	18 շ.	0 բ.		»

ԱՐՄՏԻՔ

Եօթնեկիս մէջ եկած ցորենն է 35 հազար գրիւ․ Սթոք 35—40,000 գրիւ․ 20 բարայի չափ վրայ գներով ցորենին գինը, բնիկ ալիւրներն ու զուտ Իպրաիլը լաւ կը վաճառուի գնոց փոքրիկ բարձրութեամբ մը։ Ջաղացքները 8—10,000 պարկ ալիւր կը գտնուի։ Թէ Թուզլ զարգօնին և թէ Օտէսայի մէջ ցորենին բարձրանալուն պատճառաւ, Օտէսայի ալիւրները Պարկին 3 գրուշ բարձրացան այս տեղ։

ԱԼԻՒՐ

Օտէսա,	Ա. տես.	60 օխ.	138—143	Լ. 100
»	Բ. »	»	130—133	»
»	Գ. »	»	120—125	»
»	Դ. »	»	65—80	»
Իպրայիլ, ըստ տես.		»	111—113	»
Կալաց 00 1/2		»	—	» չկայ
Մարսիլիա Ա. տես.		»	86—88	»
Բնիկ (Վառնա)		»	105—107	»
Կիրքա		»	—	» չկայ

տարգելութեան պատճառն, թէ Անտիոքայ մէջ, գպրոցի հարցաքննութեան առեն "Միլլէթին ահվալը մատիէսի„ նիւթին վրայ առենախօսելուս համար էր որ ձախողական արկածի մի հանդիպեցանք: Ահա այս առթիւ, ձեզ ալ սոյն երկտողս հաղորդեցի, կը խնդրեմ՝ ձեր ազգասիրութենէն, որ յանուն հայրենեաց սիրուն, բարեհաճիք ձեր ազգաշահ Մասիսի սարոտն զետեղելու շնորհել բերել ի յուշադրութիւն ողջամիտ ընթերցողացդ:

Սոյն ճառախօսութեան խնդրոյն համար, քանի՛ քանի անգամ Անտիոքայ կառավարչէն խստիւ քննուելէն յետոյ, Գայմագամն հրամայեց որ Հալէպ երթալու պատրաստուիմ. հարկադրեցայ սոյն պայմանը յարգելով ի գործ դնել, որովհետեւ ինձ չէր կարելի դիմադրել կառավարութեան կամաց:

Մայիս 19ին մօրեղբայրս Մեծ. Արիստակէս էֆէնտիին հետ ընդհսկողութեան մի ոստիկանի ճանբայ ելանք և 21ին հասանք Հալէպ: Մեզ ընկերացող ոստիկանն ուղղակի զիս Զօպթիէին տարաւ, և հետեւապէս յանձնեցին զմեզ ի բանտ: Հետեւեալ օրն զինուորի մի առաջնորդութեամբ Ալայ Պէյին ներկայացայ, որ ընթեռնլով Անտիոքայ Գայմագամին կողմանէ ղրկուած գիրըն՝ հրամայեց որ դարձեալ բանտապահին յանձնեն:

Բանիցս քննադատուելէ յետոյ, իմացուցին մեզ որ Թրիպօլի աքսոր երթալու պատրաստուիմք, յայտնելով որ այս հրամանն ըստ օրինաց Տէվլէթի որոշուած է: Խօսեցայ իրեն թէ "հիմա գիշեր է, զորս եւ ճանապարհի ծախուց համար դրամի պէտք ունիմ՝ (1), սպասեցէք մինչ ցվաղուան, մօրեղբայրս կանչել տամ՝, պէտք եղած ճամբու ծախքըն և հանդերձեղէններս առնելով՝ ըստ այնմ երթամ՝, այս ամենուն ի պատասխան լսեցինք միայն. —Հրամանագիրդ գրուած և հրամանը որոշուած է, անպատճառ երթալու էք —: „Այո՛, պատասխանեցի, որոշուած է հրամանը, բայց պէտք է այս պատանեկութեանս ծաղիկ հասակին վրայ գէթ կարեկցիք„: Բանտապահին մի ակնարկը, զոր հաճեցաւ տալ Ալայ պէյին, իմ խօսքերուն պատասխան եղաւ, և որ զմեզ առնելով Ալայ պէյին, Խասթախանէ սենեկի մէջ կրկին բանտարկեցին:

Մուսթաֆա սենեկի հսկողութեան ներքեւ 6 օր բանտարկուած մնալէ յետոյ, Բերիոյ պէլէտիէի ռէյիզ Անտիոքացի Ֆէհիմ պէյի պաշտպանութեամբ և մեծայարգ ազգային ժողովոյ աշխատութեամբն, փոխանակ Թրիպօլի երթալու, Եդեսիա հայրենիքս երթալ և անդ մնալու պայմանաւ որոշում՝ տրուեցան:

Մայիս 26 ին երկու ոստիկանաց հսկողութեամբ մօրեղբօրս հետ Հալէպէն ալ ճամբայ ելանք և 28 ին յանձնուեցանք Պիրէճիկի Գայմագամութեան: Ասա եւ հինգ ժամու չափ բանտարկուելէ յետոյ, Խըտըրեան խաչեր էֆէնտիէն պաշտպանուելով, նորին երաշխաւորութեամբ արձակուեցանք բանտարգելութենէ: Նոյն օրը մեկնելով Պիրէճիկէն մայիս 30 ին հասանք Եդեսիա:

Աւելորդ չեմք համարիր յիշել թէ, խնդիրն այնչափ ծանր կերպարանաց երեւոյթ մի չէր առներ, եթէ Անտիոքայ ժողովոյն թեկադըրութիւնը չըլլար, և մեր վրայօք նոցա մի շինած հանրագրական դատապարտագիրն չուղղուէր առ Գայմագամին: Հոգ չէ: Երբ ես՝ ուրիշ տեղ մը աքսոր երթայի, միթէ Քէօսէեան Սարգիս էֆէնտիին ազգասիրութեան անդրդուելի օգուտն՝ խղճութեան ո՞յժ պիտի տային, միթէ ես՝ յաւիտեանս բանտարկեալ մնայի, Անտիոքայ Հայութիւնն իրըն փա՞ռք պիտի համարէր .... : Զայս արդոյ ընթերցողացդ գնահատութեանն կը թողումք:

Կը փառաւորեմ՝ զնախախնամութիւն, որ մինչդեռ վիճակեցանք Պ. Եդիա Տնտեսեանի վիճակին, բայց պաշտպանարկուներուն միջոցաւ, բանտէն և ի մահուանէ զերծ մընացինք: Ուստի հրապարակաւ կը յայտնեմք մեր խորին շնորհակալեաց հաւաստին պաշտպանարկու էֆէնտիներուն:

Տէ՛ր Խմբագրապետ կ՚ խնդրեմ...

ԱՐԱՄ

(1) Զարմանալի չէ որ երկու տող կանոնաւոր գիր գրելու կարողութիւն չունեցող խեղճ համբալ մը՝ ճառախօսութիւն ընելու ելնելով՝ ախեղցինեղ խօսքեր կ՚ընէ և այսպէս գլխուն փորձանք կը բերէ: Ծ. Խ.

Ը. Ձ. Դ.

Թաղիս Լեւոնեան և Վարդուհեան վարժարանաց քառամսեայ հարցաքննութիւնը պիտի կատարուի յուլիս 23էն սկսեալ և պիտի տեւէ մինչ օգոստ. 1, հետեւեալ կարգացոյցիւ:

Եշ.	23	յուլիս.	Հայերէն լեզու, երկու կողմանց.
Ուր.	24	»	Թուաբ. » »
Շբ.	25	»	Ֆրանս. » »
Գշ.	28	»	Գծագր. և գեղեցկագրութիւն երկ. կողմ.
Դշ.	29	»	Կրօնք, Քրիստոնէական վարդապետութիւն և Ազգ. երգ.
Ուր.	31.	»	Ձեռագործութիւն օրիորդաց:

21 յուլիս 1881 Թօփ գաբու Ի դիմաց Հոգաբ. Ատենապետ Հ. Ֆէնէրճեան

Ս. Ձ Դ

Միացեալ ընկերութեանց Տեսչութեան յանձնուած կոբայ Ս. Դանիէլ վանքի զարգացմանն համար մի ցուլով 10 խրիմու կովեր և մի արուով 6 Ռուսական Լօշկա ձիեր հարկաւոր լինելով, ընկերութեան Նիւթական վիճակին անձկութեանը պատճառաւ՝ կեդրոնական ժողովն իւր վերջին նստին մէջ Տնօրէն ժողովոյ յանձնարարեց ազգայնոց առատաձեռնութեանը դիմել, յիշեալ անասուններն ամբողջապէս կամ մասամբ հայթայթելու և Միացեալ ընկերութեանց նուիրելու համար:

Հայաստանի Տնտեսական վիճակին բարւոքման նպաստող այս ձեռնարկն երկրին հողագործական անասնոց տեսակն ազնուացնելու օգուտն ևս ունենալով, Տնօրէն ժողովը կը յուսայ թէ ընկերութեան հրաւէրն անլսելի չպիտի մնայ:

ՏԷՄԻՐՃԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ի Պօլիս Պալըք Բազար 165

—

Պատիւ ունիմք ծանուցանել մայրաքաղաքիս և գաւառաց ժողովրդեան թէ՝ մեր ծխախոտի Պոլսոյ գործարանն և վաճառատունն այժմ փոխադրած եմք ի Պալըքբազար թիւ 165 Եազճըլար փողոցի դէմ:

Մեր ծխախոտներն, որ արդէն մեծ ընդունելութիւն գտած են ամեն տեղ, այս առթիւ զոհողութիւն չպիտի խնայեմք տեսակներն աւելի եւս ազնուացնելու և գիներն միշտ չափաւոր պահելու, որոց ստուգութեանը փորձով պիտի վկայեն ազնիւ յաճախորդք և յանձնարարողք:

ՏԷՄԻՐՃԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Կ. ՀԱԶԱՐԵԱՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԾԽԱԽՈՏԻ

Մահմուտ Փաշա, Քէրէսթէճիլէր Պազար, 106

—o—

Ծխախոտի հանրածանօթ վաճառականներէն Հազարեան կարապետ էֆէնտիի նորոգ հաստատած վերոյգրեալ գործարանին Եէնիճէյի հոտաւէտ կէօպէք, Տրամայի Քըր և Սամսոնի Քուշքայա ըսուած ընտիր տեսակներէն պատրաստած թէ՝ սիկարէթ և թէ ջարդած ծխախոտները, որք իրենց կատարեալ և անխառն ընտրութեամբն հանդերձ, հնար եղածին չափ չափաւոր գներով են, իւր բազմաթիւ յաճախորդաց կողմանէ ցարդ ըստ արժանւոյն գնահատուեցան:

Գործարանս իւր արտադրութեանց այսպիսի կարճ միջոցի մը մէջ գըտած սոյն հազուագիւտ ընդունելութենէն քաջալերեալ, այսուհետեւ ալ ամեն խնամք և մինչև իսկ զոհողութիւն չպիտի խնայէ միշտ մի և նոյն ընտիր և անփոփոխ տեսակաւ ծխախոտ պատրաստելու, առանց գներուն չափաւորութեանը դպչելու: Ասոր ճշդութիւնն ստուգել յաճախորդաց կը վերաբերի:

Յատուկ յանձնարարութիւնք ալ ճշդիւ և մանաւոր խնամօք կը կատարուին թէ՝ մայրաքաղաքիս համար, թէ՝ գաւառաց և թէ արտասահման երկիրներու: Այս վերջնոց համար պատրաստեալ ծխախոտք ազատ են Պանտըրօլի տուրքէ:

Յանձնարարութիւնք պէտք է ուղղուին առ Պ. Նիկողայոս Հազարեան գործակալ վաճառմանց ի նմին գործարանի:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 22 յուլիս.

Օսմ. Քօնս.	գոցուեցաւ		18,
»	» բացուեցաւ		18, 2
»	» կէս օրին		18, 8

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

		Անգղ. լիր.
Սօսիէթէ ժէնէրլ. 6 0/0	»	5.12
» Օթօման	»	3.35
Կ. Պոլսոյ Պանքան	»	11.15
Քրէտի ժէնէրալ 6 0/0		6,
Փոխ. 1863 (Մուքթ ան) 6 0/0	Ֆր.	88.
» 1865 (») 6 0/0	»	89,
» 1869 (Բինար) 6 0/0	»	88,
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր)	»	29,
» 1873 (Բինար) 6 0/0	»	87,
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	55.25
Լաւրիում	»	145,
Թրամուայ	Օսմ. լիր	410,
Թղթադրամ	»	1060
Հէվալէսիզ		70,
Րէբօր		60

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշ.)	Ղրշ.
Անգղիական ոսկի	109 15
Գաղղիական »	87 12
Բօլ	90 2
Գրիմից	51
Գառպոն Թուղթ 8 րուպլի 66 գարիք	
Գառպոն արծաթ (նոր)	91 30
Մէճիտիէի տարբերութիւն	7 12
Վեցնոց	127 20
Հինգնոց	211
Հինգնոց (անկէտ)	180
Մէթալիք	205 20
Պղինձ (անուանական)	680

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 2 օգոստ.

Անգղ. Քօնս.	101 3/16
Օսմ. »	16 5/8
Փոխ. 1865	19
» 1869	18 3/4
» 1871	78
» 1872	30
» 1873	18 3/8
» 1877	90
Պանք Օթօման	16 1/2
Ռուս. փոխ. 73ի	91 1/4
Եգիպտ. միացեալ	78 1/8
» արտօնաւոր	69
Տայրա Սանիէ	78
Փոխ. Տոշիլտ	97 3/4
Փոխնկագիր Փարիզի վրայ	

Փարիզ 2 օգոստ.

Գաղղ. Քօնս. 3 0/0		118 42 1/2
» » 5 0/0		85,80
Օսմ. Քօնս.		16 80
Փոխ. 1865	Ֆր.	100.
» 1869		92
» 1873		92.
Օսմ. երկաթուղի		55 50
Պանք Օթօման		674 37 1/2
Քրէտի Լիօնէ		918 75
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)		94 1/4
» » Արեւելեան		63 1/8
Իտալ. Քօնս.		90 40
Եգիպտ. միացեալ		396 25
Փոխնկագիր Լոնտ. վրայ		25.19

Վիէննա 2 օգոստ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	117 30
Ռումէլիի երկաթուղի	25.50

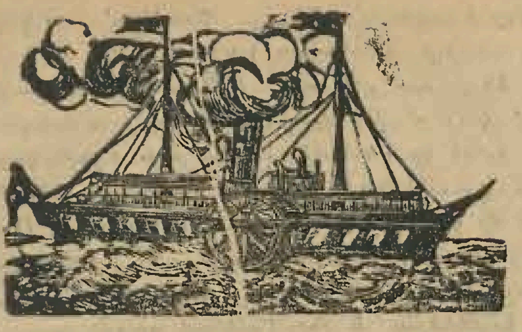

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1881 ՅՈՒԼԻՍ 16 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՊԱՅՐԱՄԻՆ ԵՐՐՈՐԴ ՕՐԸ

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ելեւէջակէտ Եղբէ

Ժամ		Թի.
11 15	Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէյլէրպէյի, Քիրէճ. Թարապիա Եէնիքէօյ Սթէնեա. Պօյաճըքէօյ. Ր. Հիսար. Պէպէք. (Արնաւուտ գիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)	19
12	Եէնիմահալլէ Մէզարպ. Պէյլէրպէյ. Թարապիա. Եէնիք. Էմիրկէն, Ր.Հիսար, Պէպէք. Արնաւ.	34
1 15	Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէյլէրպ. Թարապիա. Եէնիքէօյ, Պօյաճըքէօյ, Ր. Հիսար, Պէպէք:	32
2 30	Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէյլէրպ. Թարապիա. Եէնիք. Սթէնեա, Էմիրկէն. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկթաշ:	18
3 30	Ր. և Ա. Գավաք, Եէնիմահ. Մէզր. Պէյլէրպ. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթ:	19
5	Եէնիմհ. Մէզրպ. Պէյլէրպ. Քիրէճպ. Թարապ. Եէնիքէօյ, Սթէնիա, Միրկէօն, Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիք. Սիրքէճի: (Ուրբաթ օրերը Սիրքէճի չպիտի հանդիպի:)	34
6 15	Եէնիմահալլէ. Պէյլէրպ. Թարապիա. Պէյքօզ Բաշպ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլըճա. Ր. և Ա. Հիսար. Գանտ Արնաւուտքէօյ, Չէնկէլք. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իւսկիւտար:	1
8	Ա. և Ր. Գավագ. Եէնիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէյլէրպէյի Թարապիա. Պէյքօզ. Եէնիքէօյ. Էմիրկէն. Պօյաճըքէօյ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Անավուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա):	20
10	Մէզարպուրնուէն Պէյլէրպէյի. Թարապիա. Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնավուտքէօյ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ:	25

Արնաւուտ գիւղէն

11 30	Արնավուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ:	23
12	Արնավուտքէօյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ:	2
12 30	Պէպէք, Արնավուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ:	25
1 15	Արնավուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.	23
2	Արնավուտքէօյ, Գուրուչ. Օրթաք, Պէշիկ.	2
2 45	Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ:	25

Անատոլու Եղբէ

11 30	Արնավուտքէօյ. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզկունճուք. Գապաթաշ:	1
11 45	Պէյօղլուքա. Թարպ. Պէյքօզ, Բաշպահճէ, Ր. փ. մահ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ:	20
1 15	Պէյքօզ, Բաշպահճէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթ. (Ուրբ. ժամ 1 1/2ին)	21
2 30	Պէյօղլուքա. Թար. Պէյքօզ, Բաշպ. Ր. փ. մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. (Բաց ի ուրբաթէ:)	17
4 30	Արնավ. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկունճուք, Պէշիկթաշ. Իւսկ:	2
5	Պէյքօզ Բաշպ. Ր. փաշա մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտիլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Սիրքէճի. (Ուրբ. օրերը Սիրքէճի չպիտի հանդիպի):	21
8 45	Պէյօղլուքա. Պէյքօզ, Բաշպ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիք. Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ. Գուզկունճ Իւսկիւտար. (Ուրբաթ օրերը Ր. փ. մահ. հանդիպելով)	23
11	Գուզկունճուքէն ուղղակի կամուրջ:	2

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ելեւէջակէտ Եղբէ

Ժամ		Թի.
1 15	Գապաթաշ. Իւսկիւտար Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար, Գանլճ. Էմիրկէն, Եէնիք. Բաշպ. Պէյքօզ Թարապ. Պէյօղլուք. Եէնիմահ:	1
1 30	Պէշիկթաշ, Օրթ, Գուր. Արնավ. Ր. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէյօղլուքաէրէ, Մէզար. Եէնիմահ. Գավագլար:	19
3	Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէօյ, Թար. Պէյլէրպ. Մէզարպ. Եէնիմահ:	34
5	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկէն. Սթէն. Եէնիք. Պէյքօզ, Թար. Պէյօղլ. Մէզարպուրնու. Եէնիմահալլէ. Գավագլար:	20
6 30	Իւսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյ. Չէնկէլքէօյ, Արնավուտքէօյ, Գանտ. Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէյօղլուքա:	23
8 10	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավուտք. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիք. Թարապիա. Պէյօղլուքաէրէ, Մէզարպուրնու.	25
9 15	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնվ. Պէպէք, Ր Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թար. Պէյօղլուքա. Մէզար. Եէնիմահ. (Ուրբաթ օրերը Ա. և Ր. Գավագ)	19
10	Պէպէք, Ր Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյօղլուքա. Մէզրպ. Եէնիմահալլէ:	32
10 30	Օրթաք Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Սթէն. Եէնիք Թարապ. Քիրէճպ. Պէյօղլուքա. Մէզ. Եէնիմահ:	18
11 40	Պէպէք. Ր. Հիսար, Պօյաճ. Սթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէյօղլուքա. Մէզարպ. Եէնիմահ: (Հարաւային հովերուն Սթէնեա չհանդիպիր):	20

Արնաւուտ գիւղ

12 30	Պէշիք. Օրթաք. Արնավուտքէօյ:	23
1 30	Ուղղակի »	2
2 15	» »	25
3 45	Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավուտք:	2
4 5	Գապաթաշ, Պէշիկ Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ.	23
4 40	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ. Պէպէք:	25
12	Պէշիկթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ:	1

Անատոլու Եղբէ

3 30	Իւսկիւտ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշպահճէ, Պէյքօզ: (Ուրբաթ օրերը Ր. փ. մահ.)	21
9 30	Գապաթ. Գուզկ, Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Բաշպ. Պէյքօզ, Մէզր. Գավագլար: (Ուրբ. օրերը ժամ 10ին Ր.փ. մահ).	1
10 30	Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Ր. փաշա մահ Բաշպ. Պէյքօզ, Թարպ. Պէյօղլուքա: (Բաց ի ուրբաթէ)	3
10 30	Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք.	2
11	Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլք. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ր. փ. մահ. Բաշպ. Պէյքօզ:	
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Արնավ.	